

Številka: xx/2023 - MV

Datum: 18. 04. 2023

BOHINJSKA DEKLARACIJA NSIOS

Člani Nacionalnega sveta invalidskih organizacij Slovenije smo se 17. in 18.4.2023 zbrali na tradicionalnem dvodnevnem posvetu članic NSIOS v Bohinjski Bistrici.

Nacionalni svet invalidskih organizacij Slovenije (NSIOS) je nevladna organizacija, ki prostovoljno združuje reprezentativne in druge invalidske organizacije, ki delujejo na državni ravni v Republiki Sloveniji. NSIOS je ustanovljen skladno z določili Zakona o invalidskih organizacijah.

V NSIOS se združuje 25 invalidskih organizacij, ki delujejo v več kot 220 lokalnih društvih po vsej Sloveniji. Vključene invalidske organizacije predstavljajo 98,5 % vseh organiziranih slovenskih invalidov. NSIOS je tudi polnopravni član Evropskega invalidskega foruma (European Disability Forum – EDF). To pomeni, da povzemamo vse zasnovane sodobne evropske invalidske politike, hkrati pa posredujemo specifične slovenske invalidske interese in aktualne vsebine za oblikovanje novih sistemskih rešitev, ki so po svoji naravi značilne in obvezne za našo državo.

Ob 15. obletnici ratifikacije **Konvencije Združenih narodov o pravicah invalidov** reprezentativne in druge invalidske organizacije, povezane v okviru NSIOS, ki zastopamo interese več kot **118.000 invalidov**, sporočamo, da:

- minimalne zaveze in standardi zagotavljanja enakopravnega položaja invalidov, ki jih določa Konvencija Združenih narodov o pravicah invalidov, po poldrugem desetletju še niso izpolnjene v celoti,
- prav tako niso v polni meri implementirani nacionalni predpisi, ki določajo pravice invalidov in njihove enake možnosti na področju dostopa do grajenega okolja, informacij, komunikacij, dobrin in storitev,
- invalidi nimamo enakih možnosti na področjih, ki so za vsakega posameznika ključna, kot so izobraževanje, zaposlovanje, mobilnost, reševanje stanovanjskega vprašanja, socialna varnost, vključevanje v družbene aktivnosti,
- smo invalidi še vedno bolj od povprečja izpostavljeni diskriminaciji, revščini in socialni izključenosti,
- se načelo »**Nič o invalidih brez invalidov**« pri pripravi predpisov, ukrepov in aktivnosti na državnem in lokalnem nivoju še vedno ne upošteva dosledno in v polni meri.

Hkrati ob napovedanih reformah na številnih ključnih področjih **izražamo zaskrbljenost**, da bi posegi v obstoječo zakonodajo ogrozili pravice invalidov in poslabšali naše možnosti za dostojno, neodvisno, aktivno in zdravo življenje ter enakopravno vključevanje v družbo.

“NIČ O INVALIDIH BREZ INVALIDOV!”

NACIONALNI SVET INVALIDSKIH ORGANIZACIJ SLOVENIJE | Linhartova 1, 1000 Ljubljana | tel: 01/430 36 46 (pisarna) | faks: 01/430 36 47 | e-pošta: info@nsios.si

Ob tem izpostavljam zlasti sledeča področja in pozivamo:

1. Zagotavljanje podpornih storitev za enakopravno življenje v skupnosti:

- da se država vzpostavi takšen okvir storitev v skupnosti, ki bo omogočal deinstitucionalizacijo in invalidom zagotovil neodvisno življenje ter polno in učinkovito sodelovanje v skupnosti. V tej luči vztrajamo, da se Zakon o osebni asistenci in njegovo izvajanje ne spreminjata, dokler niso določene, vpeljane in preizkušene alternativne in komplementarne storitve v drugih zakonih;
- metodologija ocenjevanja potreb in merila za ugotavljanje upravičenosti do osebne asistencije, dolgotrajne oskrbe in drugih oblik skupnostne skrbi morajo zagotoviti zadosten obseg storitev za neodvisno življenje;
- da razlog za spremembe niso varčevalni ukrepi, ampak uresničevanje pravic invalidov, zato naj se sredstva za invalidsko varstvo ne zmanjšujejo, saj to lahko neposredno vodi v zmanjševanje temeljnih človekovih pravic invalidov;
- da se zagotovi zadostno financiranje izvajalcev osebne asistencije in vseh podpornih storitev, da se prepreči zmanjševanje pravic invalidov in zaposlenih, ki neposredno zagotavljajo storitve upravičencem invalidom;

2. Pokojninsko in invalidsko zavarovanje:

- da se zagotovi ustrezno raven socialne varnosti in dostojnega življenja zaposlenih invalidov, zaposlenih s skrajšanim delovnim časom zaradi invalidnosti in upokojenih invalidov;
- da se odmeri pokojnine v višini, ki zagotavljajo socialno varnost in dostojno življenje, socialni transferji pa naj predstavljajo korektiv kot izjema in ne kot pravilo;
- da se skrajšajo roki za odločanje o pravicah iz invalidnosti, ki so sedaj predolgi in invalide postavljajo v položaj negotovosti tako zdravstveno kot tudi delovno pravno;
- da se omogoči pridobivanje dodatnih prihodkov upokojencev invalidov izven delovnega razmerja ali opravljanje samostojne dejavnosti;
- da se uredi področje poklicnih invalidnosti;
- da se odpravi mirovanje poklicnega zavarovanja in ureditev stopnje prispevkov za poklicno zavarovanje;
- da se pripravi celostna reforma postopkov in predpisov s področja invalidnosti, delovne zmožnosti, bolniškega staleža, reintegracije v delovni proces ter zagotavljanja ustreznega dela invalidom in zagotavljanja delovnih mest invalidom, še posebej mladim z različnimi invalidnostmi, ki šele vstopajo na trg dela;
- da se prepreči morebitna ukinitve invalidnine in dodatka za pomoč in postrežbo v okviru ZPIZ, preden je to zagotovljeno v drugi zakonodaji. Ureditev teh nadomestil naj se veže na dejstvo obstoja telesne okvare oziroma invalidnosti brez pogoja vključitve v zavarovanje;
- da se ustrezno implementira sodba Evropskega sodišča človekovih pravic v primeru Kranjc proti Sloveniji in zagotovi izplačevanje ugodnejšega nadomestila iz invalidskega zavarovanja.

3. Zdravstveno varstvo:

- da so v pripravo zdravstvene reforme obvezno vključeni tudi predstavniki invalidov;
- da se z namenom doseganja najvišje možne ravni zdravja, preprečevanja slabšanja invalidnosti in nastanka sekundarnih zdravstvenih težav ter z namenom, da se omogoči polno in aktivno

“NIČ O INVALIDIH BREZ INVALIDOV!”

življenje vseh invalidov ohranijo in glede na napredek medicine nadgradijo pravice do medicinsko tehničnih pripomočkov, dostopa do sodobnih zdravil in obnovitvene rehabilitacije;

- da se ohrani predstavnike invalidov v organih ZZSZ;

4. Izobraževanje:

- da se vsem zagotovi enake možnosti za izobraževanje z vsemi nujnimi ukrepi, kot so: prilagoditev gradiv, zadostna učna pomoč, zadostno število ur znakovnega jezika in jezika gluhoslepih v učnem procesu, odločanje in kriteriji za dodelitev statusa otroka s posebnimi potrebami po Zakonu o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami ter odprava grajenih, informacijskih in komunikacijskih ovir v vseh objektih in programih formalnega in vseživljenjskega izobraževanja;

5. Davčna reforma:

- da se v okviru davčne reforme zagotovi ustrezna socialna varnost invalidov in njihovih družin ob upoštevanju višjih stroškov, ki jih pogojuje invalidnost;
- da se zagotovi redno usklajevanje vseh socialnih transferjev in nadomestil iz naslova invalidnosti;
- da se odpravijo varčevalni ukrepi sprejeti med preteklo gospodarsko krizo, ki doslej še niso bili ukinjeni;
- da se ustvari stimulatívno varčno okolje za delodajalce, ki zaposlujejo invalide;
- da se ohrani možnost izplačil prostovoljcem in drugim občasnim sodelavcem v programih invalidskih organizacij pod ugodnejšimi davčnimi pogoji.

Bohinj, april 2023

Podpisniki:

mag. Mojca Vaupotič generalna sekretarka NSIOS	mag. Mateja Toman predsednica NSIOS	Žig
Iztok Mrak sekretar Društva distrofikov Slovenije	mag. Mateja Toman predsednica Društva distrofikov Slovenije	
Štefan Kušar glavni tajnik Zveze društev slepih in slabovidnih Slovenije	Matej Žnuderl predsednik Zveze društev slepih in slabovidnih Slovenije podpredsednik NSIOS	
	Mateja Saje predsednica Društva za kronično vnetno črevesno bolezen podpredsednica NSIOS	
	Boris Horvat Tihi podpredsednik NSIOS	

“NIČ O INVALIDIH BREZ INVALIDOV!”

NACIONALNI SVET INVALIDSKIH ORGANIZACIJ SLOVENIJE | Linhartova 1, 1000 Ljubljana | tel: 01/430 36 46 (pisarna) | faks: 01/430 36 47 | e-pošta: info@nsios.si

Co-funded by
the European Union

EU KARTICA UGODNOSTI
ZA INVALIDE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI

Interreg
CENTRAL EUROPE
Co-financed by European Union - European Regional Development Fund

Matjaž Juhart sekretar Zveze gluhih in naglušnih Slovenije	Mladen Veršič predsednik Zveze gluhih in naglušnih Slovenije	
Mateja De Reya direktorica Zveze Sožitje	Branka Perne predsednica Zveze Sožitje	
	Danijel Kastelic predsednik Zveze paraplegikov Slovenije	
	Pavel Kranjc predsednik Združenja multiple skleroze Slovenije	
mag. Tanja Hočevar sekretarka Zveze delovnih invalidov Slovenije	Peter Bršek predsednik Zveze delovnih invalidov Slovenije	
	mag. Adolf Videnšek predsednik Zveze društev civilnih vojnih invalidov Slovenije	
mag. Vladimir Pegan sekretar Zveze društev vojnih invalidov Slovenije	Janez Podržaj predsednik Zveze društev vojnih invalidov Slovenije	
	Damijan Lazar Predsednik Zveze za šport – Slovenski paralimpijski komite	
	Ivan Košak Predsednik Društva laringektomiranih Slovenije	
	Ivan Mrevlje predsednik Zveze invalidskih društev ILCO Slovenija	
Petra Zajc sekretarka Društva revmatikov Slovenije	Franc Špegel predsednik Društva revmatikov Slovenije	
Midhet Huskič Sekretar Društva študentov invalidov Slovenije	Amir Alibabić predsednik Društva študentov invalidov Slovenije	
	Vinko Križanec predsednik Društva paralitikov Slovenije - PARAS	
	Borut S. Pogačnik predsednik Združenja invalidov Forum Slovenije	
	Barbara Slaček predsednica Društva gibalno oviranih invalidov Slovenije - Vizija	
	Tina Perko predsednica Društva Vita za pomoč po nezgodni poškodbi glave	

“NIČ O INVALIDIH BREZ INVALIDOV!”

dr. Simona Gerenčer sekretarja Združenja gluhoslepih Slovenije DLAN	Helena Petrovčič predsednica Združenja gluhoslepih Slovenije DLAN	
	Miha Jakopin predsednik Kulturno – prosvetno in športno rekreativno društvo slepih in slabovidnih »Karel Jeraj«	
	Jurij Švagelj predsednik Sklada Silva	
	Drago Koprčina predsednik Združenja vojnih invalidov in svojcev padlih 91	
	Alojz Golob predsednik Društva amputirancev Slovenije	
	Dominik Zver predsednik Krvni bratje – društvo bolnikov z motnjo strjevanja krvi Slovenije	
	Borut Sever predstavniki NSIOS v EDF in član upravnega odbora EDF	

“NIČ O INVALIDIH BREZ INVALIDOV!”

NACIONALNI SVET INVALIDSKIH ORGANIZACIJ SLOVENIJE | Linhartova 1, 1000 Ljubljana | tel: 01/430 36 46 (pisarna) | faks: 01/430 36 47 | e-pošta: info@nsios.si

Co-funded by
the European Union

EU KARTICA UGODNOSTI
ZA INVALIDE

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO,
SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI

Interreg
CENTRAL EUROPE
Co-financed by European Union – European Regional Development Fund